
MudgalaUpanishad

ಮುದ್ಗಲೋಪನಿಷತ್

Document Information

Text title : Mudgala Upanishad

File name : mudgala.itx

Category : upanishhat

Location : doc_upanishhat

Author : Vedic tradition

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi

Description-comments : 57 / 108; Rig Veda - Samanya upanishad

Latest update : Mar. 21, 2000

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 30, 2023

sanskritdocuments.org

ಮುದ್ಗಲೋಪನಿಷತ್

ಶ್ರೀಮತ್ತುರುಷಸೂಕ್ತಾರ್ಥಂ ಪೂರ್ಣಾನಂದಕಲೇವರಂ .
ಪುರುಷೋತ್ತಮವಿಖ್ಯಾತಂ ಪೂರ್ಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭವಾಮ್ಯಹಂ ..
ಓಂ ವಾಚ್ ಮೇ ಮನಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ
ಮನೋ ಮೇ ವಾಚಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮಾವಿರಾವೀರ್ಮ ಏಧಿ ..
ವೇದಸ್ಯ ಮ ಆಣೀಸ್ಥಃ . ಶ್ರುತಂ ಮೇ ಮಾ ಪ್ರಹಾಸೀರನೇನಾಧೀತೇ-
ನಾಹೋರಾತ್ರಾನ್ಸಂದಧಾಮ್ಯತಂ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ ಸತ್ಯಂ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ ..
ತನ್ಮಾಮವತು ತದ್ವಕ್ತಾರಮವತು ಅವತು ಮಾಮವತು ವಕ್ತಾರಮವತು ವಕ್ತಾರಂ ..
ಓಂ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಾರ್ಥನಿರ್ಣಯಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಃ
ಪುರುಷಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಾರ್ಥಃ ಸಂಗ್ರಹೇಣ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ .
ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷೇತ್ಯತ್ರ ಸಶಬ್ದೋಽನಂತವಾಚಕಃ .
ಅನಂತಯೋಜನಂ ಪ್ರಾಹ ದಶಾಂಗುಲವಚಸ್ತಥಾ .. 1..
ತಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಯಾ ವಿಷ್ಣೋರ್ದೇಶತೋ ವ್ಯಾಪ್ತೀರೀರಿತಾ .
ದ್ವಿತೀಯಯಾ ಚಾಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕಾಲತೋ ವ್ಯಾಪ್ತೀರುಚ್ಯತೇ .. 2..
ವಿಷ್ಣೋರ್ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವಂ ಚ ಕಥಿತಂ ತು ತೃತೀಯಯಾ .
ಏತಾವಾನಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ವೈಭವಂ ಕಥಿತಂ ಹರೇಃ .. 3..
ಏತೇನೈವ ಚ ಮಂತ್ರೇಣ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹೋ ವಿಭಾಷಿತಃ .
ತ್ರಿಪಾದಿತ್ಯನಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮನಿರುದ್ಧಸ್ಯ ವೈಭವಂ .. 4..
ತಸ್ಮಾದ್ವಿರಾಡಿತ್ಯನಯಾ ಪಾದನಾರಾಯಣಾದ್ಧರೇಃ .
ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪುರುಷಸ್ಯಾಪಿ ಸಮುತ್ಪತ್ತಿಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತಾ .. 5..
ಯತ್ತುರುಷೇಣೇತ್ಯನಯಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಜ್ಞಃ ಸಮೀರಿತಃ .
ಸಪ್ತಾಸ್ಯಾಸನ್ನರಿಧಯಃ ಸಮಿಧಶ್ಚ ಸಮೀರಿತಾಃ .. 6..
ತಂ ಯಜ್ಞಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಜ್ಞಃ ಸಮೀರಿತಃ .
ಅನೇನೈವ ಚ ಮಂತ್ರೇಣ ಮೋಕ್ಷಶ್ಚ ಸಮುದೀರಿತಃ .. 7..
ತಸ್ಮಾದಿತಿ ಚ ಮಂತ್ರೇಣ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಃ ಸಮೀರಿತಾ .
ವೇದಾಹಮಿತಿ ಮಂತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವೈಭವಂ ಕಥಿತಂ ಹರೇಃ .. 8..
ಯಜ್ಞೇನೇತ್ಯುಪಸಂಹಾರಃ ಸೃಷ್ಟೀರ್ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಚೇರಿತಃ .

ಯ ಏವಮೇತಜ್ಞಾನಾತಿ ಸ ಹಿ ಮುಕ್ತೋ ಭವೇದಿತಿ .. 9.. 1..

ಅಥ ತಥಾ ಮುದ್ರಲೋಪನಿಷದಿ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಸ್ಯ ವೈಭವಂ
ವಿಸ್ತರೇಣ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ . ವಾಸುದೇವ ಇಂದ್ರಾಯ ಭಗವಜ್ಞಾನಮುಪದಿಶ್ಯ
ಪುನರಪಿ ಸೂಕ್ತಶ್ರವಣಾಯ ಪ್ರಣತಾಯೇಂದ್ರಾಯ ಪರಮರಹಸ್ಯಭೂತಂ
ಪುರುಷಸೂಕ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಖಂಡದ್ವಯಾಭ್ಯಾಮುಪಾದಿಶತ್ .

ದ್ವೌ ಖಂಡಾವುಚ್ಯೇತೇ . ಯೋಽಯ ಮುಕ್ತಃ ಸ ಪುರುಷೋ
ನಾಮರೂಪಜ್ಞಾನಾಗೋಚರಂ ಸಂಸಾರಿಣಾಮತಿದುರ್ಜ್ಞೇಯಂ
ವಿಷಯಂ ವಿಹಾಯ ಕ್ಷೇಶಾದಿಭಿಃ ಸಂಕ್ಲಿಷ್ಟದೇವಾದಿಜಿಹೀರ್ಷಯಾ
ಸಹಸ್ರಕಲಾವಯವಕಲ್ಯಾಣಂ ದೃಷ್ಟಮಾತ್ರೇಣ ಮೋಕ್ಷದಂ
ವೇಷಮಾದದೇ . ತೇನ ವೇಷೇಣ ಭೂಮ್ಯಾದಿಲೋಕಂ ವ್ಯಾಪ್ಯಾನಂತ-
ಯೋಜನಮತ್ಯತಿಷ್ಠತ್ . ಪುರುಷೋ ನಾರಾಯಣೋ ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ
ಭವಿಷ್ಯಜ್ಞಾನೀತ್ . ಸ ಚ ಸರ್ವಸ್ಮಾನ್ಮಹಿಮ್ನೋ ಜ್ಯಾಯಾನ್ .
ತಸ್ಮಾನ್ಮಹಿಮ್ನೋ ಜ್ಯಾಯಾನ್ . ಮಹಾಪುರುಷ ಆತ್ಮಾನಂ
ಚತುರ್ಥಾ ಕೃತ್ವಾ ತ್ರಿಪಾದೇನ ಪರಮೇ ವೈಶ್ವೋಮ್ನಿ ಚಾಸೀತ್ . ಇತರೇಣ
ಚತುರ್ಥೇನಾನಿರುದ್ಧನಾರಾಯಣೇನ ವಿಶ್ವಾನ್ಯಾಸನ್ . ಸ ಚ
ಪಾದನಾರಾಯಣೋ ಜಗತ್ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಪ್ರಕೃತಿಮಜನಯತ್ . ಸ
ಸಮೃದ್ಧಕಾಯಃ ಸನ್ಮೃಷ್ಟಿ ಕರ್ಮ ನ ಜಜ್ಞಿವಾನ್ .

ಸೋಽನಿರುದ್ಧನಾರಾಯಣಸ್ತಸ್ಮೈ ಸೃಷ್ಟಿಮುಪಾದಿಶತ್ .
ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತವೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಯಾಜಕಾನಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಕೋಶಭೂತಂ
ದೃಢಂ ಗ್ರಂಥಿಕಲೇವರಂ ಹವಿರ್ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಮಾಂ ಹವಿರ್ಭುಜಂ
ಧ್ಯಾತ್ವಾ ವಸಂತಕಾಲಮಾಜ್ಯಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಗ್ರೀಷ್ಮಮಿಧ್ಮಂ
ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಶರದೃತುಂ ರಸಂ ಧ್ಯಾತ್ವೈವಮಗ್ನೌ ಹುತ್ವಾಂಗ-
ಸ್ಪರ್ಶಾತ್ಕಲೇವರೋ ವಜ್ರಂ ಹೀಷ್ಯತೇ . ತತಃ ಸ್ವಕಾರ್ಯಾನ್ಸರ್ವ-
ಪ್ರಾಣಿಜೀವಾನ್ಮೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಶ್ಚಾದ್ಯಾಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಷ್ಯಂತಿ .

ತತಃ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕಂ ಜಗದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ . ಏತೇನ
ಜೀವಾತ್ಮನೋರ್ಯೋಗೇನ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಕಾರಶ್ಚ ಕಥಿತ ಇತ್ಯನುಸಂಧೇಯಂ .
ಯ ಇಮಂ ಸೃಷ್ಟಿಯಜ್ಞಂ ಜಾನಾತಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಕಾರಂ ಚ
ಸರ್ವಮಾಯುರೇತಿ .. 2..

ಏಕೋ ದೇವೋ ಬಹುಧಾ ನಿವಿಷ್ಟ ಅಜಾಯಮಾನೋ ಬಹುಧಾ ವಿಜಾಯತೇ .
ತಮೇತಮಗ್ನಿರಿತ್ಯದ್ವಯವ ಉಪಾಸತೇ . ಯಜುರಿತ್ಯೇಷ ಹೀದಂ
ಸರ್ವಂ ಯುನಕ್ತಿ . ಸಾಮೇತಿ ಛಂದೋಗಾಃ . ಏತಸ್ಮಿನ್ದೀದಂ ಸರ್ವಂ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ . ವಿಷಮಿತಿ ಸರ್ಪಾಃ . ಸರ್ಪ ಇತಿ ಸರ್ಪವಿದಃ .
 ಊರ್ಗಿತಿ ದೇವಾಃ . ರಯಿರಿತಿ ಮನುಷ್ಯಾಃ . ಮಾಯೇತ್ಯಸುರಾಃ .
 ಸ್ವಧೇತಿ ಪಿತರಃ . ದೇವಜನ ಇತಿ ದೇವಜನವಿದಃ . ರೂಪಮಿತಿ ಗಂಧರ್ವಾಃ .
 ಗಂಧರ್ವ ಇತಿ ಅಪ್ಸರಸಃ . ತಂ ಯಥಾಯಥೋಪಾಸತೇ ತಥೈವ ಭವತಿ .
 ತಸ್ಮಾದ್ಭ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪುರುಷರೂಪಂ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮೈವಾಹಮಿತಿ
 ಭಾವಯೇತ್ . ತದ್ರೂಪೋ ಭವತಿ . ಯ ಏವಂ ವೇದ .. 3..
 ತದ್ಭ್ರಹ್ಮ ತಾಪತ್ರಯಾತೀತಂ ಷಟ್ಕೋಶವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಂ ಷಡೂರ್ಮಿವರ್ಜಿತಂ
 ಪಂಚಕೋಶಾತೀತಂ ಷಡ್ಭಾವವಿಕಾರಶೂನ್ಯಮೇವಮಾದಿ-
 ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣಂ ಭವತಿ . ತಾಪತ್ರಯಂ ತ್ವಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾಧಿಭೌತಿ-
 ಕಾಧಿದೈವಿಕಂ ಕರ್ತೃಕರ್ಮಕಾರ್ಯಜ್ಞಾತೃಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯ-
 ಭೋಕ್ತೃಭೋಗಭೋಗ್ಯಮಿತಿ ತ್ರಿವಿಧಂ . ತ್ವಜ್ಞಾನಶೋಣಿತಾಸ್ತಿ-
 ಸ್ನಾಯುಮಜ್ಞಾಃ ಷಟ್ಕೋಶಾಃ . ಕಾಮಕ್ರೋಧಲೋಭಮೋಹಮದ-
 ಮಾತ್ಸರ್ಯಮಿತ್ಯರಿಷಡ್ವರ್ಗಃ . ಅನ್ನಮಯಪ್ರಾಣಮಯಮನೋಮಯ-
 ವಿಜ್ಞಾನಮಯಾನಂದಮಯಾ ಇತಿ ಪಂಚಕೋಶಾಃ .
 ಪ್ರಿಯಾತ್ಮಜನನವರ್ಧನಪರಿಣಾಮಕ್ಷಯನಾಶಾಃ ಷಡ್ಭಾವಾಃ .
 ಅಶನಾಯಾಪಿಪಾಸಾಶೋಕಮೋಹಜರಾಮರಣಾನೀತಿ ಷಡೂರ್ಮಯಃ .
 ಕುಲಗೋತ್ರಜಾತಿವರ್ಣಾಶ್ರಮರೂಪಾಣಿ ಷಡ್ ಭ್ರಮಾಃ .
 ಏತದ್ಯೋಗೇನ ಪರಮಪುರುಷೋ ಜೀವೋ ಭವತಿ ನಾನ್ಯಃ .
 ಯ ಏತದುಪನಿಷದಂ ನಿತ್ಯಮಧೀತೇ ಸೋಽಗ್ನಿಪೂತೋ ಭವತಿ . ಸ
 ವಾಯುಪೂತೋ
 ಭವತಿ . ಸ ಆದಿತ್ಯಪೂತೋ ಭವತಿ . ಅರೋಗೀ ಭವತಿ . ಶ್ರೀಮಾಂಶ್ಚ ಭವತಿ .
 ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿಭಿಃ ಸಮೃದ್ಧೋ ಭವತಿ . ವಿದ್ವಾಂಶ್ಚ ಭವತಿ .
 ಮಹಾಪಾತಕಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ . ಸುರಾಪಾನಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ .
 ಅಗಮ್ಯಾಗಮನಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ . ಮಾತೃಗಮನಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ .
 ದುಹಿತೃಸ್ನುಷಾಭಿಗಮನಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ . ಸ್ವರ್ಣಸ್ತೇಯಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ .
 ವೇದಿಜನ್ಮಹಾನಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ . ಗುರೋರಶುಶ್ರೂಷಣಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ .
 ಅಯಾಜ್ಯಯಾಜನಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ . ಅಭಕ್ತ್ಯಭಕ್ತನಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ .
 ಉಗ್ರಪ್ರತಿಗ್ರಹಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ . ಪರದಾರಗಮನಾತ್ಪೂತೋ ಭವತಿ .
 ಕಾಮಕ್ರೋಧಲೋಭಮೋಹೇಷ್ಯಾದಿಭಿರಬಾಧಿತೋ ಭವತಿ . ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ
 ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮುಕ್ತೋ ಭವತಿ . ಇಹ ಜನ್ಮನಿ ಪುರುಷೋ ಭವತಿ ತಸ್ಮಾದೇತ-
 ತ್ಪುರುಷಸೂಕ್ತಾರ್ಥಮತಿರಹಸ್ಯಂ ರಾಜಗುಹ್ಯಂ ದೇವಗುಹ್ಯಂ ಗುಹ್ಯಾದಪಿ
 ಗುಹ್ಯತರಂ ನಾದೀಕ್ಷಿತಾಯೋಪದಿಶೇತ್ .

ನಾನೂಚಾನಾಯ . ನಾಯಜ್ಞಶೀಲಾಯ . ನಾವೈಷ್ಟವಾಯ .
ನಾಯೋಗಿನೇ . ನ ಬಹುಭಾಷಿಣೇ . ನಾಪ್ರಿಯವಾದಿನೇ .
ನಾಸಂವತ್ಸರವೇದಿನೇ . ನಾತುಷ್ಟಾಯ . ನಾನಧೀತವೇದಾಯೋಪದಿಶೇತ್ .
ಗುರುರಪ್ಯೇವಂವಿಚ್ಛುಚೌ ದೇಶೇ ಪುಣ್ಯನಕ್ಷತ್ರೇ
ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ಪುರುಷಂ ಧ್ಯಾಯನ್ನುಪಸನ್ನಾಯ
ಶಿಷ್ಯಾಯ ದಕ್ಷಿಣಕರ್ಣೇ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಾರ್ಥಮುಪದಿಶೇದ್ವಿದ್ವಾನ್ .
ನ ಬಹುಶೋ ವದೇತ್ . ಯಾತಯಾಮೋ ಭವತಿ . ಅಸಕೃತ್ಕರ್ಣಮುಪದಿಶೇತ್ .
ಏತತ್ಕರ್ವಾಣೋಽಧ್ಯೇತಾಧ್ಯಾಪಕಶ್ಚ ಇಹ ಜನ್ಮನಿ ಪುರುಷೋ
ಭವತೀತ್ಯುಪನಿಷತ್ ..
ಓಂ ವಾಚ್ಛೇ ಮನಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ಮನೋ ಮೇ ವಾಚಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ-
ಮಾವಿರಾವೀರ್ಮ ಏಧಿ .. ವೇದಸ್ಯ ಮ ಆಣೀಸ್ಥಃ ಶ್ರುತಂ ಮೇ ಮಾ
ಪ್ರಹಾಸೀರನೇನಾಧೀತೇನಾಹೋರಾತ್ರಾನ್ಸಂದಧಾಮ್ಯೈ ತಂ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ
ಸತ್ಯಂ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ .. ತನ್ನಾಮವತು ತದ್ವಕ್ತಾರಮವತು ಅವತು
ಮಾಮವತು ವಕ್ತಾರಮವತು ವಕ್ತಾರಂ ..
ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ..
ಇತಿ ಮುದ್ದಲೋಪನಿಷತ್ಸಮಾಪ್ತಾ ..

Encoded by Sunder Hattangadi

—
MudgalaUpanishad

pdf was typeset on August 30, 2023

—

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

